

Til
Utenriksdepartementet
Postboks 8114 Dep
0032 Oslo

30.4.2012

Høringsuttalelse til kap. 16 Arbeidsliv. NOU 2012:2 *Utenfor og innenfor* (Europautredningen).

Utviklingen i det norske arbeidslivet fra ca. 1990 og frem til i dag beskrives relativt balansert og ryddig i utredningen, men jeg stiller spørsmål ved flere av konklusjonene. Bla. påpekes det, veldig riktig, flere steder at det er usikkert om utviklingen siden 1994 skyldes EØS eller andre forhold, feks:

”Arbeidslivsutviklingen siden 1994 er påvirket av en rekke internasjonale og nasjonale forhold, og det er vanskelig å isolere EU/EØS-effekter fra andre samvirkende faktorer – både på den positive og den negative siden.”

”I et sammenlignende perspektiv synes det som nasjonale endringer i velferdsordninger, lønnsdannelse, arbeidsmarkedsregulering og kompetansenivå i økonomien – slik de nordiske erfaringene indikerer – er viktigere for utviklingen av ulikhet i arbeidslivet enn graden av globalisering eller europeisk markedsintegrasjon.”

”Utvalget vil videre påpeke at i hvilken grad og på hvilken måte EØS-avtalen har påvirket denne utviklingen som understreket i kapittel 14 er vanskelig å fastslå med noen grad av presisjon, fordi EU/EØS-tilpasningen har skjedd parallelt med andre store endringer i verdensøkonomien og i norsk økonomi og samfunnsliv. Videre er det vanskelig å vurdere avtalens relative betydning uten å gå inn på alternative (hypotetiske) scenarier, innenfor EU eller utenfor EØS.”

Det fremstår derfor som merkelig at utvalgets flertall konkluderer med at:

”.. utvalgets flertall synes det klart at deltakelsen i EUs indre marked snarere har fremmet enn hemmet denne utviklingen.”

Utvalgets mindretall (Dag Seierstad) har et annet syn på flere av de vurderinger som gjøres i kapitlet:

”Etter dette medlemmets syn er Norges EØS-tilknytning uheldig fordi vi gjennom den slutter oss til et markedsliberalt system som fører til økende inntektsforskjeller, finansielle og økonomiske kriser, fleksibiliserte og segmenterte arbeidsmarkeder, og en utstøting av arbeidslivet som rammer de mest sårbare.”

Jeg støtter mindretallets syn.

Utvalgets gjennomgang av rettsutviklingen i EØS-området er i hovedsak god, men utviklingen som har funnet sted like etter at utredningen ble presentert viser også at konklusjonene deres om bl.a Lavaldommens virkning for norsk arbeidsrett ikke holder. (jfr. EFTA-domstolens rådgivende uttalelse om allmenngjøring). Vi har også nylig fått en dom i Høyesterett, som baserer seg på en EU-dom, og som vil føre til endringer i tariffavtalen for norske piloter. Det er første gang EU-lovgivning griper inn og overprøver norske tariffavtaler.

Utredningens ensidighet viser seg også når man spesielt viser til vedtaket som ble fattet på Fellesforbundets landsmøte høsten 2011 (”Norges forhold til EU har siden 1994 vært basert på EØS-avtalen”) for å vise at EØS-avtalen har bred støtte fra arbeidslivets parter. Det blir da påfallende at utvalget unnlater å nevne det samme landsmøtets kritiske vedtak om EØS, hvor de sluttet seg til prosjektet Alternativer til dagens EØS-avtale:

”EU/EØS, nye direktiver og EU-dommer kommer i stadig klarere strid med landsomfattende tariffavtaler. Dersom faglige rettigheter ikke kan bevares med EØS-avtalen må vi finne andre alternativ. Fellesforbundet må ta del i den utredningen som ”Alternativ til EØS-utvalget” gjennomfører.”

Heller ikke LO-kongressens vedtak i 2009, om utredning av EØS-avtalen, nevnes i denne sammenheng, på tross av at dette vedtaket ansees som avgjørende for at regjeringen i Soria Moria II vedtok nettopp dette – noe som altså resulterte i den foreliggende NOU.

Denne selektive bruk av kilder er egnet til å stille spørsmål ved om utvalgets arbeid og konklusjoner kan kalles forskningsbasert.

I de avsluttende merknadene beveger *utvalgets flertall* seg også langt fra fag til politikk, med sine påstander om at det er EØS-avtalen som har sørget for at norsk arbeidsliv fra 1994 og frem til i dag har utviklet seg i positiv retning. *Flertallet* mener også at tilslutningen til EUs regler knyttet til den «sosiale dimensjonen» på en del områder har gitt styrkede rettigheter for arbeidstakerne. Det gjelder blant annet likestilling, rettigheter ved virksomhetsoverdragelse og utviklingen av Europeiske Samarbeidsutvalg i flernasjonale selskap.

Mot denne påstanden står *utvalgets mindretall* (Seierstad og Stubholt), som mener at gode vilkår for norsk økonomi, sysselsetting og arbeidsinnvandring kunne blitt utviklet også med andre tilknytningsformer.

Det er trolig at Norge, med den norske modellen og med i utgangspunktet verdens beste arbeidsmiljølov, selv ville ha innført bedre og bedre vilkår i arbeidslivet, uten EØS-avtalen.

Utvalgets flertall viser også til at det ikke var noen sterke politiske krefter som foreslo en generell utvidelse av mulighetene for arbeidsinnvandring fra Sentral- og Øst-Europa før dette kom på dagsorden gjennom utvidelsen av EU og dermed av EØS-avtalen. Videre hevder *flertallet* at dersom Norge ikke hadde vært en del av det indre markedet i EU/EØS, er det hevet over tvil at norsk arbeidsliv ikke ville dratt nytte av en sammenliknbar utvikling i arbeidsinnvandring som det har gjort siden 2004.

Utvalgets mindretall (Hansen Bundt, Seierstad og Stubholt) påpeker at det ikke er gitt at EØS-avtalen er det eneste verktøy som ville sikret Norge den ønskede arbeidsinnvandringen i perioden.

Jeg støtter mindretallets syn, også ut fra det faktum at vi løste behovet for innvandret arbeidskraft på en utmerket måte også før 1994.

Mindretallet (Seierstad) visere videre til at det ikke finnes forskning som viser at EØS har hatt bedre virkninger på norsk økonomi, sysselsetting og tilgang på arbeidskraft:

«...sammenlignet med andre realistiske tilknytningsformer, tilknytninger som ikke begrenses til en handelsavtale for varer. Når norsk økonomi har utviklet seg såpass tilfredsstillende etter 1994, så kan det tvert imot være grunn til sterk tvil om det skyldes EØS-tilknytningen til det indre markedet, siden det ikke har gått like godt i de fleste EU-land som har deltatt i det indre markedet. I den grad Norge har en bedre utvikling enn i EU, kan det ha med særtrekk ved Norge å gjøre, og ikke med allmenne trekk ved vår deltakelse i det indre markedet: Oljerikdommen, konkurransefortrinn bygd på en del sterke næringsmiljøer og fortrinn knyttet til norske arbeidslivsinstitusjoner har vært av særlig betydning.»

Igjen støtter jeg mindretallet, fordi jeg mener det ikke er dokumentert at EØS-avtalen er en hovedårsak til den gode utviklingen i norsk arbeidsliv og norsk økonomi siden 1994. Det er minst like sannsynlig at utviklingen i Norge kan tilskrives nasjonale forhold, for eksempel god forvaltning av oljeformuen, en god offentlig sektor, et lønssystem med relativt små forskjeller og et godt forhandlingssystem mellom partene med en sterk og ansvarlig fagbevegelse.

Jeg mener dessuten at utvalget underkommunerer EØS-avtalens betydelige utfordringer for norsk arbeidsliv og den norske modellen. Utfordringene kommer ikke minst til uttrykk ved at Regjeringen har måttet vedta et omfattende tiltaksapparat for å forebygge ulempene og de uheldige virkningene, som alle ser, for norsk arbeidslivslovgivning og arbeidstakerrettigheter ved å innføre EUs Vikarbyrådirektiv.

Med vennlig hilsen

Lill Fanny Sæther

Fylkessekretær Akershus og Vestfold Nei til EU

tlf: 22173342/95815591

E-post: lill.saether@neitileu.no